

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXXI. Numi ad sanitatem sit motus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

membro sanum est, altero ægrotum: ratione namque totius neutrum appellatur. Tertium, tunc unum & idem membrum sanum dicitur & ægrotum in diversis generibus, aut remotis, ut si in temperatione sit sanum & in compositione ægrotum; aut proximis, quemadmodum si sanum sit in quantitate & ægrotum in figura, numero, aut situ. Postremam, si vicissitudine quadam idem corpus interdum sanum sit, interdum ægrotum: nam cum nec sanum simpliciter nec ægrotum dici possit, neutrum appellatur.

Sed de uniuerso hoc tertio dispositionis neutra genere non immeritò quispiam dubitauerit. Quippe in 2. Alcibiade Plato & Aristoteles dum in Categoriarum libro de oppositis differeret, omnino pronuntiarunt, inter ægrotationem & sanitatem nihil esse medium. Quæ dubitatio tollitur: quoniam si ægrotatio ita sumatur, ut quamcunque temperationis inæqualitatem significet, aut perturbationem, quæ solam æqualitatis negationem corporibus nostris adterat; nihil profectò medium est, ut verissimè Aristoteles affirmavit. At si pro certa quadam in signi inæqualitate usurpetur, ex qua magna & sensibilis valde operationum læsio consequatur; verè etiam peritissimi medicorum principes inter sanitatem & morbum, dispositionem medià agnouerunt. Idcirco autem diversum hac in re fuit Aristotelis & Medicorum iudicium, quòd ille solam qualitatum naturam & sanitatis atque ægrotationis oppositionem consideravit, dum verba illa proferret. Quæ etsi minimè sensibilis sit inæqualitas, ex qua vix vlla possit in operatione læsio notari; non minùs tamen oppositione & repugnantiam continet; neque magis aut minùs mutat speciem & naturam rerum. Hi verò diuersas potius corporum affectiones spectarunt, quæ alia atque alia opus habeant moderatione victus: & idèò tres diuersas affectiones distinctasque dispositiones esse voluerunt, quæ alias atque alias vitæ & alimenti formas postulent.

Ceterum tota hæc consideratio hinc finem habeat. Sapienter namque monuit Arist. in lib. de sensu & sensibili cap. 1. & in fragmento, quòd extat ex lib. de sanitate & morbo naturalè quidem philosophum debere aliquid de sanitate & morbo dicere; sed ita, ut principia solum & causas vtriusque exponat; quatenus in qualitatum naturalium temperatione membrorum proportione consistunt & dispositiones ad operandum sunt. Reliqua quæ ad vtrumque caput referri possunt, medico relinquuntur, ne scientiæ nostræ terminos egrediamur.

NVM AD SANITATEM

fit motus.

CAPVT XXXI.

Taque vnica mihi superest hoc loco difficultas explicanda, quæ naturalem contemplationem habet. Ea est de sanitatis acquisitione seu ad sanitatem motu. Etenim auctor est Aristot. in 7. physicorū lib. tex. 17. ad sanitatem non esse motum. At si ad eam non sit motus, quo tandem modo comparabitur? Contrà verò cum omnis motus cum tem-

pore & successione fiat; si per motum sanitas pareretur, an non sanitatis tatumdem acquireretur, quantum morbi pelleretur? Quod si ita sit, erunt simul in eodem subiecto sanitas & morbus.

Mihi quidem certè necessarium videtur sanitatem comparari per motum, perque earum qualitatum alterationem, quas temperati atque ad proportionem adduci oportet. Sed quoniam sanitas non vnā aliquam ex primis qualitibus significat, quæ propriam & specialem actionem habeat, sicut calor calefactionem & frigus refrigerationem: verum ea, ut est illarum omnium qualitatum temperatio, ita per earum motum & mutam actionem acquiritur. Propterea ad eam dicitur non esse motus, quòd non per se & primū, sed secundariò & consequenter ad motum, qui in illis qualitibus efficitur, sanitas producat. Quam ob causam nusquam ea videatur adesse, nisi in vltimo momento, quo qualitatum illarum motus absolvitur. Quippe nil aliud est, quam temperatio & proportio qualitatum per eum motum producta.

Ergo motus ad sanitatem magno opere distinguendus erit ab eo motu, qui fit ad singulas illas qualitates. Quoniam in toto calefactionis aut refrigerationis motu & singulis eius partibus calor semper aut frigus acquiritur: siquidem calefactio & refrigeratio nil aliud sunt, quam calor & frigus, quæ producuntur aut ad suam perfectionem progrediuntur. At in tota sanatione nil sanitatis acquiritur, sed corpus ad sanitatem disponitur; cum sanatio non sanitatem ipsam productam significet, sed qualitatum temperationem necessariam ad sanitatem.

Totusque is antecedens sanitatem motus sanatio appellatur, quòd ad sanitatem tendat & ad eam tandem terminetur. Sicut & alteratio, quæ substantiæ formam antecedit, substantialis dicitur ortus, quòd via sit & productio tandem substantiæ: ortusque ipse, ut est in text. 14. lib. 1. physic. nominatur natura, quia est ad naturam via. quòd si quando Aristoteles ad sanitatem negauit eam motum, de termino motus primo & per se locutus est: voluitque ostendere alterationem propriè, quæ idem re est cum termino, qui producitur, non esse nisi in tertià qualitatis specie, cuius productionem reliquæ omnes facillè consequuntur. Et idèò non dicuntur acquiri per motum per se & sibi proprium, sed per motum in illis tertij generis qualitibus factum.

MULTIPLICI ACCEPTIONE

vitam nominari.

CAP. XXXII.

Ostendè cum viuientium corporum temperatione maximè coniunctam esse vitam, & mortem illi oppositam; imò ex illa prorsus pèdere; nemo est, qui ignoret. Quoniam vel idiotæ homines norunt tandiu vitam nostram incolumem conservari, quādiū opportuna fuerit nostrorum corporum temperatio. Ea verò perturbata & contrariis qualitibus inter se pugnantibus à mediocritate auocata; morbos primū excitari, tum verò ea planè corrupta & profligata conse-